

กระบวนการสร้างแนวความคิดในงานออกแบบจากอัตลักษณ์ ของภาคเหนือ เพื่อผลลัพธ์ในรูปแนวความคิดสร้างสรรค์ งานสมัยใหม่

Conceptualization Process in Design from Northern Identity for the Results in the Creative Concept of Modern Work

กุลภัสสรณ์ นางาม

อาจารย์ สาขาวิชาออกแบบภายใน ภาควิชาออกแบบ วิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร 10200

Kullapassorn Na-Ngam

Lecturer, Major of Interior Design, Department of Designs, Pohchang Academy of Arts,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Bangkok, Thailand 10200

* Email: kullapassorn114455@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเพื่อกระบวนการสร้างแนวความคิดในงานออกแบบโดยใช้วัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้ตามแบบอย่างอัตลักษณ์ของภาคเหนือในเป็นแนวทางเริ่มต้นนำไปสู่ผลลัพธ์ในรูปแบบของแนวความคิดสร้างสรรค์งานสมัยใหม่ โดยศึกษาจากข้อมูลด้านอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมจากกาแลและผ้าไหมของเรือนล้านนา ทางหัตถกรรมเครื่องจักสานจากคุ้ข้าวและโคมล้านนาซึ่งทั้ง 2 อย่างนี้เน้นประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความเชื่อทางพิธีกรรมหรือศาสนา นำมาสร้างกระบวนการแนวความคิดอย่างเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจาก 1. ค้นหาสารตั้งต้น 2. วิเคราะห์รวมถึงตีความในแบบรูปธรรมและนามธรรม 3. ทำการพัฒนาทางด้านรูปร่างรูปทรง พลิกกลับ ทำซ้ำ สะท้อน และ 4. ถ่ายทอดผลลัพธ์ออกมาเป็นงาน 2 มิติและงาน 3 มิติ สรุปเป็นกระบวนการเพื่อนำไปใช้ในงานออกแบบโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาและทำงานในสายวิชาการออกแบบ สถาปัตยกรรม งานสร้างสรรค์ เป็นแนวทางสร้างแรงบันดาลใจ แนวคิดต่อยอดในงานออกแบบและสายงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นการสร้างความตระหนัก ภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของภาคเหนือ จากผลการวิเคราะห์ทำให้สามารถสรุปได้ว่าอัตลักษณ์บางอย่างของภาคเหนือสามารถนำมาสร้างให้เกิดรูปแบบในการสร้างแนวความคิดสร้างสรรค์งานสมัยใหม่ได้ โดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ พัฒนา และถ่ายทอดตามกระบวนการอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน สามารถสื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการนี้ได้โดยง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานออกแบบสร้างสรรค์ได้ในที่สุด

คำสำคัญ: กระบวนการ, การสร้างแนวความคิด, อัตลักษณ์

Abstract

This study presents the process of idea creation in the design by using Thai cultural identity in categorize of materials object from Northern culture. It is the starting guide leading to the results in modern creative work that respond to the current situation by studying architecture information of Galae and Fa Lai of Lanna traditional house include Khu Khao and Lanna lantern from art and crafts local weaver that both dominate in utility and functionality. It is used to create a conceptual process step by step starting from 1. finding starting material 2. analyzing and interpreting in substantial and abstract ways 3. developing shapes, inverting, repeating, reflecting and 4. Results which can be transferred to creative concept of modern work process for design of 2D and 3D products. The main objective is created guideline processing for those who study and work in the field of design, architecture, and creative work. It is how to cause the inspiration, ideas continuing the design and related fields as well as to create awareness and to be proud of Thai cultural identity. The summary of this study were concluded that some Northern identity can be used to create a creative concept of modern work through the process of thinking, analyzing, developing, and conveying to a clearly systematic process. It is simple to comprehend and can be put to good use for the benefit of the final creative design.

Keywords: process, conceptual creation, identity

Received: March 14,2022; **Revised:** June 16,2022; **Accepted:** June 22,2022

1. บทนำ

ปัจจุบันการออกแบบผลงานและงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ นั้น กระบวนการสร้างผลงานอย่างเป็นระเบียบขั้นตอน จำเป็นจะต้องมีการเริ่มจากแนวความคิด (concept) ในการออกแบบเป็นลำดับแรกเพราะถือเป็นแนวทางที่จะกำหนดรูปแบบของผลงานในท้ายที่สุด โดยกระบวนการที่มีความเป็นลำดับขั้นจะสามารถสะท้อนให้ปรากฏในผลงาน ชิ้นงาน ทั้งในแบบนามธรรม และรูปธรรมที่เป็นแบบสองมิติและสามมิติ โดยมีประโยชน์ใช้สอย และสุนทรียศาสตร์อยู่ร่วมกันในทุกวันนี้ สไตล์ของงานออกแบบรอบตัวเราที่จะพบเห็นได้ส่วนมากเป็นรูปแบบงานสมัยใหม่ในลักษณะของมินิมอล ลอฟท์ที่มีอิทธิพลส่งไปถึงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมหรืองานออกแบบภายในประเภทที่พักอาศัยหรืออาคารพาณิชย์ เช่น ร้านอาหาร ร้านกาแฟ โรงแรมหรือแม้กระทั่งในงานผลิตภัณฑ์ เช่น เฟอร์นิเจอร์ วัสดุตกแต่ง การจัดวางในพื้นที่ โดยจะเห็นได้ว่างานสไตล์ดังกล่าวเน้นเน้นไปทางด้านความเรียบ โล่ง เคลือบด้วยคำกล่าว น้อยคือมาก (Less is More) ซึ่งเป็นประโยคที่ ลุดวิก มีส ฟาน เดอร์ โรห์ (Ludwig Mies van der Rohe) สถาปนิกชื่อดังใช้เพื่อบ่งบอกถึงสถาปัตยกรรมในลักษณะนี้ว่า น้อย คือการใช้องค์ประกอบเท่าที่จำเป็น ตัดทอนสิ่งที่ไม่สำคัญออกเหลือแต่วัสดุที่นำมาใช้อย่างตรงไปตรงมาและไม่มีสิ่งใดมาปิดบัง เพื่อให้ภาษาของการออกแบบในยุคสมัยใหม่เกิดขึ้นชัดเจนที่สุด (Schulze, F. & Windhorst, E., 2012) ทั้งนี้ การปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของบริบทในด้านต่าง ๆ การใช้ชีวิตที่เร่งรีบ สภาพสังคม เศรษฐกิจรวมถึงเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าไปตลอดเวลาส่งผลให้งานออกแบบพยายามทำออกมาให้เรียบง่ายมากที่สุดจนกลายเป็นแนวโน้มที่นักออกแบบหรือนักสร้างสรรค์นิยมใช้ อย่างไรก็ตามสไตล์การออกแบบกล่าวมาข้างต้นพบว่า ขาดอัตลักษณ์หรือการแสดงออกที่ชัดเจนในลักษณะเฉพาะตัวทำให้ผู้วิจัยมีแนวทางที่จะนำเสนอกระบวนการสร้างความคิดในการออกแบบที่มีอัตลักษณ์ชัดเจนและมีเป้าหมายที่จะให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับงานออกแบบประเภทต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า งานที่มีลักษณะแบบใช้อัตลักษณ์ไทยเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานนั้น มีความน่าสนใจเนื่องจากอัตลักษณ์ของไทยนั้นมีความหลากหลายสูงมาก หากแบ่งเป็นตามลักษณะภูมิศาสตร์ก็จะสามารถแบ่งได้เป็น 4 ภูมิภาคคือ เหนือ กลาง อีสาน ได้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของแต่ละภาคแล้วในงานนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้อัตลักษณ์ไทยทางภาคเหนือหรือล้านนาที่มีความชัดเจนทางด้านศิลปวัฒนธรรม รวมถึงมีรูปแบบของผลงานที่ปรากฏเป็นรูปธรรมผ่านสถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง งานออกแบบมาเป็นสารตั้งต้นในการสังเคราะห์กระบวนการสร้างแนวความคิดส่งผ่านออกมาในบริบททางด้านสถาปัตยกรรมและหัตถกรรมเป็นแนวทางของงานวิจัยนี้

ในการศึกษารั้วนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระบวนการสร้างแนวความคิดอย่างมีระบบเป็นขั้นตอนให้เกิดความชัดเจนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสายงานออกแบบ หรืองานสถาปัตยกรรมได้ โดยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ส่วนหนึ่งแก่ผู้ที่ศึกษาและทำงานสายวิชาการออกแบบสถาปัตยกรรม งานสร้างสรรค์ ฯลฯ ตลอดจนเป็นการสร้างความตระหนักในอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยให้อยู่ร่วมกับงานออกแบบสมัยใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันได้ในที่สุด

2. แนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ก่อนเริ่มการสร้างกระบวนการเพื่อสร้างแนวความคิดในการออกแบบ ผู้ศึกษาได้เริ่มกระบวนการค้นหาอัตลักษณ์ที่จะนำมาใช้เป็นสารตั้งต้นทางวัฒนธรรมไทยโดยศึกษาจากการแบ่งแยกประเภทตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2485 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตอนที่ 63 เล่ม 59 เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2485 ซึ่งได้แบ่งประเภทวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

คติธรรม (Moral) คือวัฒนธรรมที่มีที่มาจากศาสนา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องของจิตใจ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญู ความอดทน ความเสียสละ เป็นต้น

นิติธรรม (Legal) คือการถือวาระระเบียบประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือกันว่ามีความสำคัญพอ ๆ กับกฎหมาย การทำให้คนปฏิบัติตามกฎหมาย

สหธรรม (Social) คือวัฒนธรรมทางสังคม รวมทั้งมารยาทต่าง ๆ ที่จะติดต่อเกี่ยวข้องกับสังคม เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

วัตถุธรรม (Material) คือวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ เช่น เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือน อาคารสถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็นวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น คติธรรม สหธรรม เนติธรรมอันเป็นลักษณะนามธรรมและวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น วัตถุธรรม ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกเอาวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้และเป็นรูปธรรมมาใช้เป็นสารตั้งต้นในงานวิจัยนี้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกระบวนการสร้างแนวความคิดอย่างมีระบบขั้นตอน ทั้งนี้จากที่ได้กล่าวไปในบทนำแล้วว่าผู้วิจัยได้เลือกอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและหัตถกรรมของภาคเหนือซึ่งได้มีการรวบรวมข้อมูลที่โดดเด่นของทั้ง 2 ด้าน โดยสามารถสรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลสรุปอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของภาคเหนือ

ภาคเหนือเป็นภาคที่มีความชัดเจน และลักษณะเฉพาะทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่สามารถรับรู้และสื่อสารได้จากกายภาพอย่างเห็นได้ชัด เมื่อกล่าวถึงภาคเหนือจะนึกถึงคำว่าล้านนาและเกิดจินตนาภาพได้ว่า เป็นดินแดนที่มีเทือกเขาสูงอากาศหนาวเย็น ผู้คนมีความอ่อนน้อมอ่อนโยน เป็นมิตร ความเป็นอยู่เรียบง่าย มีศิลปวัฒนธรรมสวยงาม อ่อนช้อยงานสถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้างที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ เช่น วัด อันมีคติความเชื่อทางศาสนาที่ละเอียดอ่อนมีลักษณะการรับรู้เป็นแบบนามธรรม วังหรือคุ้มเจ้าที่มีการออกแบบอย่างประณีตสวยงามไปตลอดจนที่พักอาศัยของปวงชนทั่วไปที่มีชื่อเรียกเป็นที่รู้จักกันดีก็คือเรือนล้านนา ดังนั้นการศึกษาจึงเริ่มจากการสร้างเรือนล้านนาโดยทั่วไปก่อนทำให้พบว่าการสร้างบ้านเรือนของชาวล้านนาจะสัมพันธ์กับความเชื่อไปตลอดจนสภาพภูมิอากาศและทิศทางลม โดยเรือนล้านนาทั่วไปจะมีลักษณะของการวางตัวเรือนเป็นแบบขวางตะวัน โดยหัวนอนจะหันไปทางทิศตะวันออกสื่อถึงความป็นมงคล และหันหน้าจั่วไปทางทิศเหนือหรือใต้โดยให้ห้องนอนอยู่ตรงข้ามกับครัวที่จะอยู่ทางด้านทิศตะวันตกสอดคล้องกับทิศทางลม ช่วยป้องกันลมหนาวที่เข้ามา และมีแสงแดดในตอนเช้าจนกระทั่งบ่ายแดดจะเข้าทางครัวเพื่อเพิ่มความอบอุ่นในยามเย็น ในส่วนของตัวเรือนนั้นมีโครงสร้างฝาเรือนที่ผายออกมารองรับหลังคาเป็นลักษณะป้านและลาดต่ำเพื่อเบี่ยงทางลมไม่ให้เข้ามาในตัวเรือน ทั้งนี้รูปแบบของตัวเรือนจะขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้สอยภายในและฐานะของเจ้าของเรือนมีการพัฒนามาจากการใช้ไม้ไผ่ก่อนจะเป็นไม้จริง และมีการนำเรือนตะวันตกมาผสมผสานในภายหลัง เรือนล้านนามีหลายชนิดแต่หากจะให้กล่าวถึงเรือนที่มีความโดดเด่นเป็นที่รู้จักมากที่สุดก็คือเรือนล้านนาประเภทที่เรียกว่า เรือนกาแล โดยองค์ประกอบสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นสารตั้งต้นในงานนี้คือ กาแล เป็นไม้แกะสลักประดับอยู่ส่วนบนของจั่วหลังคา นิยมสร้างด้วยไม้จริงมีทั้งแบบจั่วเดียวและจั่วแฝดรวมถึงมีหลากหลายที่มา

ภาพที่ 1 ลักษณะของตัวเรือนและรูปแบบของกาแล
ที่มา: พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ 2564

จากข้อสันนิษฐานหลายประเด็นของกาแลต่างก็ให้เหตุผลที่ต่างกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ ความเชื่อแบบนามธรรม เช่น ป้องกันแรงกามาเกาะหลังคาถือว่าเป็นอัมพมงคล เมื่อกาแลเห็นไม้กาแลก็จะไม่กล้าเกาะที่หลังคา (กรมยุทธโยธาทหารบก บรรณานิติกร, 2514) หรือแม้กระทั่งช่วงที่พม่าปกครองล้านนาต้องการไม่ให้คนล้านนาคิดทรยศก็จะใช้กาแลเป็นเครื่องรางกวดไว้ (เสนอ นิลเดช, 2521) หรือสืบเนื่องมาจากประเพณีฆ่าควายเพื่อบวงสรวงผีบรรพบุรุษ จึงได้มีการนำเอาเขากระป๋องขึ้นไปประดับไว้บนยอดหลังคาเพื่อแสดงฐานะร่ำรวยของเจ้าของเรือนจนพัฒนามาเป็นประเพณีการทำกาแลขึ้นแทนเขากระป๋อง (ไกรศรี นิมมานเหมินท์, 2521) และการใช้งานอย่างเป็นรูปธรรมในด้านโครงสร้างที่สืบต่อมาจากกระท่อมหรือเรือนไม้ไผ่ขนาดเล็กสร้างไม้ป็นลมนไม้ไผ่ไขว้กันเพื่อให้ตัวเรือนมั่นคงแข็งแรงต่อมาเมื่อใช้ไม้จริงในการสร้างจึงมีวิวัฒนาการการแกะสลักลวดลายจนดูสวยงาม (เฉลียว ปิยะชน, 2537) ทั้งนี้หากตัดเรื่องความเชื่อแบบนามธรรมออกไปจะพบว่าเหตุผลในด้านโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมแบบเป็นรูปจะมีความเป็นไปได้มากที่สุดเพราะก่อนที่จะปลูกสร้างเรือนไม้จริงขึ้นมา ชาวล้านนาอยู่อาศัยในเรือนไม้ไผ่มาก่อน ซึ่งการประกอบชิ้นส่วนโครงสร้างของไม้ไผ่ใช้วิธีการมัด ยึดติด และเจาะรูใส่สลัก การทำป้านลมปิดด้านหน้าของหลังคาก็ต้องทำไม้ยาวยื่นออกมาไขว้กันบนยอดจั่วหลังคาเพื่อให้ยึดติดกันได้แน่นและแข็งแรง เมื่อมีเครื่องมือที่สามารถตัดเลื่อยไม้จริงให้มีขนาดเหมาะสมกับการสร้างเรือนแล้วจึงมีการเปลี่ยนจากไม้ไผ่มาใช้ไม้จริงจำพวก ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้เหียง ไม้แดง มาสร้างเรือนในรูปทรงเดิมในลักษณะของไม้ไผ่ไขว้กันจั่วกันเพื่อให้หลังคาแข็งแรงกลายเป็นกาแลที่ทำมาจากไม้จริงแกะสลักประดับหลังคาแทน ซึ่งพอสรุปได้ว่าไม้ไขว้กันนี้น่าจะเป็นลักษณะรูปธรรมร่วมกันของโครงสร้างมากกว่าการเป็นความเชื่อแบบนามธรรม กระทั่งต่อมาเรือนแบบล้านนาอีกประเภทที่มีการพัฒนาเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมมากขึ้นคือ เรือนฝาไหลที่มี ฝาไหล เป็นลักษณะขององค์ประกอบตัวเรือนที่สามารถเปิดปิดเป็นช่องระบายอากาศได้โดยจะทำการเป็นลักษณะระเบียบไม่ระแนงกันแนวไว้ เพื่อทำให้ตัวเรือนมิดชิดและปรับเปลี่ยนเลื่อนฝาไม้เป็นช่องระบายอากาศได้ด้วย อันเป็นลักษณะเฉพาะของวิวัฒนาการเรือนล้านนา และข้อสังเกตที่สำคัญก็คือ ในเรือนกาแลก็ไม่พบลักษณะของฝาไหลทั้งที่เป็นเรือนแบบล้านนาเหมือนกัน

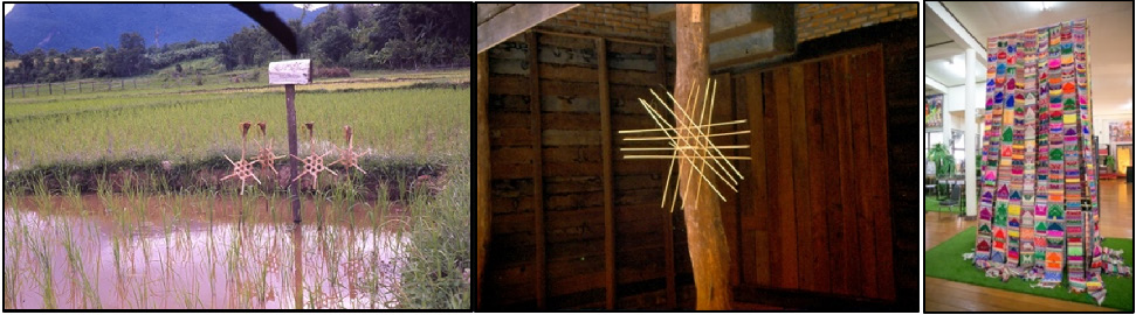

ภาพที่ 2 บ้านเลื่อนระบายอากาศของเรือนฝาลือ
ที่มา: พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ 2564

จะเห็นว่าเรือนแบบล้านนานั้น จั่วไม้แบบกาแลของเรือนกาแลและฝาลือของเรือนฝาลือนั้นมีรูปแบบที่ผ่านกระบวนการคิดที่จับต้องได้ในการสร้างที่เน้นประโยชน์ใช้สอยที่ต้องตอบโจทย์การใช้งานได้เป็นอย่างดีให้เข้ากับสภาพแวดล้อมแสดงให้เห็นว่า จะต้องมีการออกแบบแนวคิดในการสร้างเรือนที่ผ่านการพัฒนามาจนแพร่หลายและเห็นได้ชัดเจนทุกวันนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกเอาส่วนของเรือนล้านนาที่เป็นกาแล และฝาลือมาเป็นจุดเริ่มต้นทางสถาปัตยกรรมสำหรับวิเคราะห์ในงานนี้

2.2 ข้อมูลสรุปอัตลักษณ์ทางหัตถกรรมของภาคเหนือ

นอกจากด้านของสถาปัตยกรรมที่ผู้วิจัยมีความสนใจแล้วนั้น งานศิลปหัตถกรรมภาคเหนือของชาวล้านนาก็มีลักษณะความเชื่อมโยงกับเรื่องของพิธีกรรม ความเชื่อ โชคลางแบบอย่างนามธรรม ผู้วิจัยได้มีการศึกษาพบว่า งานศิลปหัตถกรรมมีแขนงแยกย่อยลงไปเป็นงานเครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับ งานผ้า งานไม้ เป็นต้น ในส่วนของกลุ่มงานเครื่องจักสานนั้นก็ยังมีสิ่งที่สื่อถึงความเป็นนามธรรม เช่น ตาแหลวหรือแหลว (นิคม พรหมเทพย์, 2562) ใช้เป็นเครื่องหมายทางพิธีกรรมสำหรับบอกอาณาเขตหวงห้าม เช่น ใช้ติดหน้าบ้านของคนที่ตายอย่างผิดปกติสร้างเป็นเขตหวงห้ามหรือใช้แขวนกับสายสิญจน์ และหย้าคาพันไว้กลางประตูเมืองหลังพิธีสืบชะตาเมืองเพื่อป้องกันเสนียดจัญไร และใช้เสียบไม้ปักไว้ในบริเวณปลูกข้าวแรกนา เป็นต้น ตาแหลว หรือ ตะแหลว นั้นจะตรงกับคำว่าเฉลวของไทยภาคกลางเป็นเครื่องจักสานทำด้วยตอกเส้นเล็กขัดกัน (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2541) ให้ส่วนกลางเป็นตา 6 เหลี่ยม ปล่อยชายตอกออกไปคล้ายกับรัศมีแสงอาทิตย์ หรือตุ่งที่เป็นธงในงานปอยของชาวล้านนาใช้สำหรับเป็นเครื่องบูชาทั้งในงานมงคล และอวมงคล (เนตรชนก แต่งทับทิม, 2564) มีจุดประสงค์ในการทำเพื่ออุทิศถวายในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น สร้างตุ่งถวายวัดเป็นเครื่องบูชาหรืออุทิศบุญกุศลให้แก่ตนเองรวมถึงผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ความเชื่อเพื่อสะเดาะเคราะห์ให้หลุดพ้นจากสิ่งอสุภะโดยเป็นความเชื่อที่ยังคงสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เบญจพล สิทธิประณีต, 2549) จะเห็นว่าแม้ตะแหลวและตุ่งจะเป็นงานหัตถกรรมเครื่องจักสานที่มีที่มาของรูปร่างรูปทรงเกิดจากความเชื่อเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ทางพิธีกรรมแต่ก็ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเครื่องมือที่ให้ประโยชน์ทางด้านการใช้สอยอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งมีความแตกต่างอย่างมากกับงานหัตถกรรมที่เน้นประโยชน์ด้านการใช้สอยในครัวเรือนเช่น คู้ข้าว ที่นิยมใช้ในบริเวณภาคเหนือเฉพาะจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ แต่ในจังหวัดลำพูนจะเรียกว่า แอ่ว เป็นเครื่องจักสานที่มีขนาดใหญ่มากใช้สำหรับตีข้าวหรือฟาดเมล็ดข้าวให้หลุดออกจากรวง และบรรจุข้าวเปลือกที่ก่อนจะนำไปเก็บที่ยังฉางต่อไป (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2532)

ภาพที่ 3 ตาแหลงที่ปักในนาข้าวหรือเสาเรือนเพื่อบอกอาณาเขตและตุงในงานพิธีต่างๆ

ที่มา : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

คติข้าวมีรูปร่างคล้ายขามอ่างขนาดใหญ่สานจากตอกไม้ไผ่ซึ่งมีรูปทรงเป็นเหลี่ยมและกรรมวิธีการขึ้นทรงของคติข้าว นั้นไม้ไผ่ที่ใช้ต้องสานในหลุมที่ขุดเป็นแม่แบบของคุ มีลวดลายในการสาน และลักษณะในการสานที่แตกต่างกันแต่ก็มีการ ใช้งานในลักษณะแบบเดียวกันซึ่งก่อนที่จะเริ่มสานจะต้องมีการนำตอกไม้ไผ่รูปเทียนมาจูดบอกกล่าว และขอขมาต่อพระแม่ ธรณีตามความเชื่อก่อนลงมือสาน การใช้คุในปัจจุบันเสื่อมความนิยมลงไปเนื่องจากเทคโนโลยีการทำนาในปัจจุบันที่เริ่มใช้ เครื่องมือเครื่องจักร และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ เข้ามาใช้งานแทนการตีข้าวด้วยแรงงานคน ซึ่งสามารถประหยัด แรงงานและประหยัดค่าใช้จ่ายจึงแทบไม่เหลือการใช้งานคุอีก อีกชนิดหนึ่งของเครื่องจักสานที่เน้นประโยชน์ด้านการใช้สอย ที่เป็นที่รู้จักกันดีคือ โคมล้านนา มีจุดมุ่งหมายที่เชื่อมโยงกับพิธีจุดประทีปในเทศกาลงานบุญของชาวล้านนา โดยโยงความ เชื่อเรื่องแสงสว่างจากโคมที่จะมีอาณิสงฆ์ทำให้เกิดปัญญารุ่งขึ้นจากการปฏิบัติธรรม (ญาคูบวญญา, 2560) มีหลากหลายชนิดเป็นเครื่องตามไฟชนิดหนึ่งที่ใช้กระดาช แก้ว เป็นกำบังไฟมีรูปทรงเรขาคณิตแบบต่างๆ ตั้งแต่ทรงกลม สี่เหลี่ยม หกเหลี่ยม ใช้หัวหรือแขวนตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้แสงสว่างตลอดจนใช้สักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระพุทธรูปตามสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาหรือปักไว้ในวันหรือประเพณีสำคัญของท้องถิ่นนั้น ๆ ตัวโคมทำจากวัสดุหลากหลาย เช่น กระดาชแก้ว ผ้า ไม้ไผ่สาน เป็นต้น โดยในภาคเหนือจะทำโคมโดยใช้ไม้ขึ้นโครงเป็นรูปต่าง ๆ จากนั้นจึงนำ กระดาชแก้วหรือกระดาชสาสีสนสอดใส่มาหุ้มโครง เปิดช่องไว้สำหรับใส่ผางประทีปเข้าในโคม เมื่อจุดผางประทีป แสงไฟจะมีสีสนสวยงาม จะเห็นได้ว่าจากที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นตะแหลงและตุงแม้จะเป็นงานเครื่องจักสานแต่ก็มีจุดประสงค์ในการใช้ งานที่เป็นลักษณะนามธรรมเชื่อมโยงกับพิธีกรรมความเชื่อในขณะที่คติข้าวและโคมล้านนามีความเชื่อแต่ยังสามารถ นำไปใช้งานได้ยังเป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัด นอกจากนี้ทั้งคติข้าวและโคมล้านนาจะมีขนาดและรูปร่างที่เหมาะสมกับการ ใช้งานในเรื่องนั้น ๆ รวมถึงมีสิ่งที่ร่วมกันคือ วัสดุและสีสนที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ด่านกก ไม้ไผ่ ใบลาน แห้ง โดยหา ได้จากสภาพแวดล้อมตามภูมิภาคนั้นๆ อีกตลอดจนรูปแบบของลวดลายต่าง ๆ ที่มีความเป็นลักษณะเฉพาะตัว ทำให้ใน งานนี้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษานำเอาอัตลักษณ์จากเครื่องใช้ไม้สอยในงานหัตถกรรมอย่างคติข้าวและโคมล้านนาที่มี พังค์ชนของการใช้งานได้จริงมาใช้เพื่อสร้างแนวความคิดโดยผ่านการตีความหมายถอดรูปแบบรูปร่างของเครื่องจักสาน

ภาพที่ 4 คุข้าวและโคมล้านนา

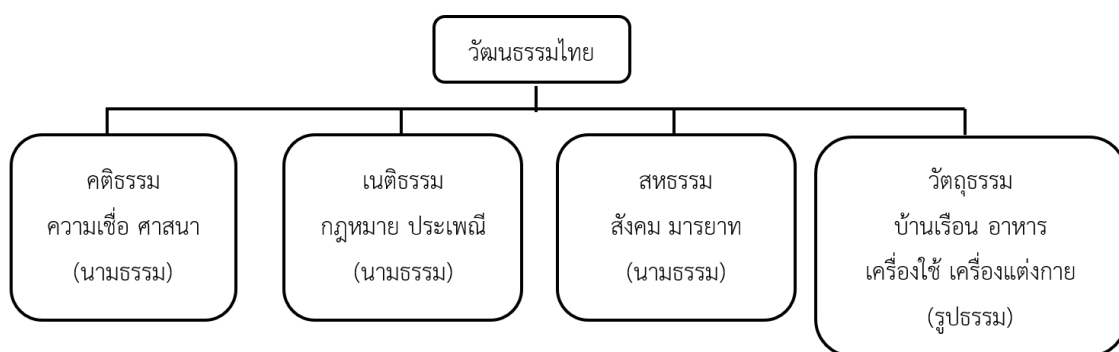
ที่มา: <https://w2.med.cmu.ac.th/suandok-variety/beautiful/culture/2271/4>

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าข้อมูลและสรุปอัตลักษณ์ของภาคเหนือนี้ยังมีรายละเอียดอีกจำนวนมากที่ไม่อาจกล่าวถึงได้หมดในที่นี้ซึ่งไม่อาจที่จะนำเสนอเป็นกระบวนการสร้างแนวความคิดได้ครบทุกมิติ ทำให้ต้องมีการเลือกที่จะนำเสนอเฉพาะบางด้าน โดยในงานวิจัยนี้มีเป้าหมายไปที่การสร้างแนวความคิดจากอัตลักษณ์ที่มีแบบอย่างความเป็นรูปธรรมจับต้องได้คืออัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของเรือนล้านนาโดยใช้กาแลและฝาไหลส่วนทางด้านหัตถกรรมจะใช้เครื่องจักสานที่มีคูข้าว และโคมล้านนาเป็นตัวแทนในการนำมาใช้เป็นต้นแบบในการวิเคราะห์เพื่อสร้างกระบวนการสร้างแนวความคิดเพื่อนำไปสู่การเกิดแนวความคิดในการสร้างงานสมัยใหม่

3. วิธีการสร้างกระบวนการ

จากข้อมูลที่ได้ศึกษามาตั้งแต่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้เริ่มกระบวนการค้นหาอัตลักษณ์เพื่อนำมาเป็นสารตั้งต้นในงานนี้โดยเลือกจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทยที่แบ่งออกเป็นด้านต่างๆดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

3.1 การแยกประเภทอัตลักษณ์ด้านต่างๆทางวัฒนธรรม

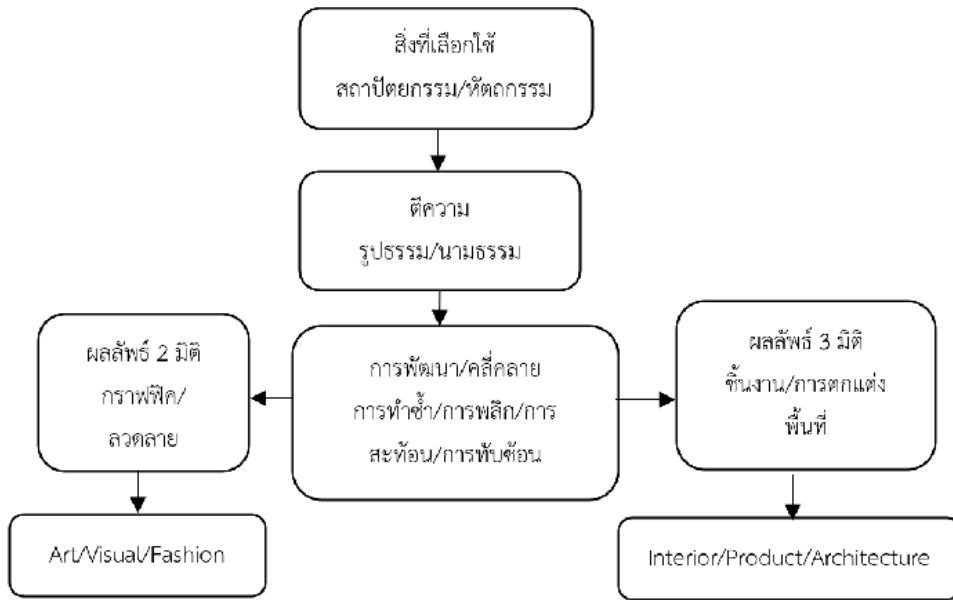

แผนภูมิที่ 1 การแยกประเภทของวัฒนธรรมไทยที่แบ่งเป็นนามธรรมและรูปธรรม

ในงานวิจัยนี้เริ่มต้นจากการจัดแบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็นด้านต่าง ๆ โดยได้เลือกเอาวัตถุธรรมเพื่อนำมาใช้เป็นสารตั้งต้นเริ่มแรกของการวิจัยและค้นหาข้อมูลอัตลักษณ์ที่เน้นไปทางด้านสิ่งที่สามารถจับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรมก็คือกลุ่มของวัตถุธรรม ซึ่งเมื่อเริ่มจำกัดขอบเขตของงานวิจัยแล้วจึงได้เลือกเอาอัตลักษณ์ของภาคเหนือตามที่มีผู้วิจัยได้มีความสนใจ และต่อยอดนำมาสร้างเป็นกระบวนการเพื่อ “สร้างแนวความคิดในการออกแบบ” ให้มีความชัดเจนอย่างเป็นขั้นตอนดังที่แสดงในแผนภูมิที่ 2 ด้านล่างโดยหาข้อมูลเพิ่มเติมทำให้มีโจทย์เริ่มต้นเป็นอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและหัตถกรรมของภาคเหนือ เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ในรูปแนวความคิดสร้างสรรค์งานสมัยใหม่โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

- 1) กำหนดโจทย์เริ่มต้นในหัวข้ออัตลักษณ์สถาปัตยกรรม คือ กาแลและฝาไหลและงานหัตถกรรมเครื่องจักสาน คือ คูข้าวและโคมล้านนา
- 2) นำมาตีความทั้งในแบบรูปธรรมและนามธรรมจากนั้นนำเข้าสู่การพัฒนา คลี่คลาย ผ่านกระบวนการทำซ้ำ พลิกสะท้อน ทับซ้อนของรูปแบบ
- 3) วิเคราะห์ผลงานเพื่อหาแนวความคิดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการตีความออกมาเป็น idea sketch เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่ากระบวนการสร้างแนวความคิดเพื่อนำมาออกแบบสมัยใหม่นั้นมีรูปแบบเป็นอย่างไรและมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง
- 4) เมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ แล้ว ผลลัพธ์ของรูปแบบผลงานจะอยู่ในลักษณะ 2 มิติ เป็นแบบสเกตช์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานศิลปะ งานทัศนศิลป์ งานออกแบบ และผลงานแบบ 3 มิติที่นำไปใช้กับงานออกแบบภายในและออกแบบผลิตภัณฑ์

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการสร้างแนวความคิดในงานออกแบบจากอัตลักษณ์วัฒนธรรมภาคเหนือ

4. ผลการศึกษาจากกระบวนการที่สร้างขึ้น

4.1 อัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม

4.1.1 กาแล ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของเรือนล้านนาอยู่บนส่วนยอดสูงสุดของโครงสร้างภายนอก โดยเริ่มกระบวนการสร้างแนวความคิดตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

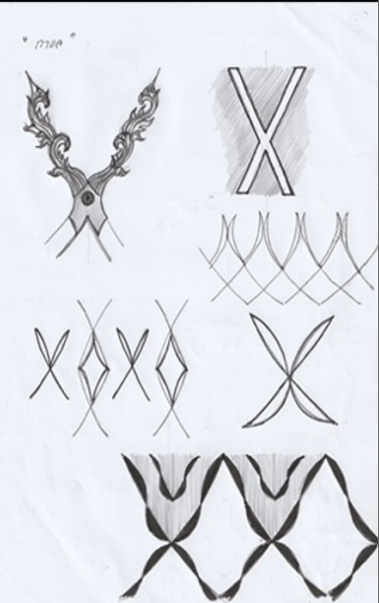
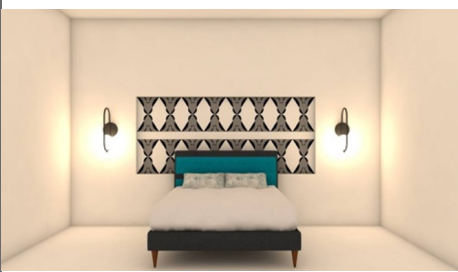
1) สารตั้งต้นคือกาแลที่ทำจากไม้

2) นำมาตีความอย่างเป็นรูปธรรมพบว่ามีลักษณะเป็นกากบาท รูปร่างเรียงมีเส้นไขว้ ทำจากไม้ และเมื่อตีความจากนามธรรม มีลักษณะสูงสุด สวยงาม อ่อนช้อย

3) การพัฒนานั้นเมื่อพิจารณาจากรูปร่างกากบาท เส้นไขว้ ผู้วิจัยได้นำมาทำการเรียงต่อกันโดยเริ่มจากการตัดรายละเอียดของงานเดิมออก ต่อมาทำการสะท้อนลงในแนวตั้งหรือทิศทางเดิมของกาแลและปรับเส้นให้มีความอ่อนช้อยเกิดเป็นเส้นสายรูปร่างที่ต่อเนื่องกัน โดยยังคงรูปร่างเดิมของกาแลไว้

4) ผลลัพธ์หรือแนวทางการนำไปใช้ในลักษณะสองมิติเป็นงานลายเส้นลวดลายใหม่แต่ยังสัมผัสรับรู้ได้จากทิศทางการจัดวางเดิมกล่าวคือ กากบาทเส้นไขว้มีการเรียงต่อกันเป็นเส้นสายลวดลายที่มีความอ่อนช้อย มีความต่อเนื่องกันของลวดลายเกิดเป็นพื้นที่ว่าง และรูปร่างไม่ซ้ำกันทำให้งานมีมิติมากขึ้น งานสองมิตินี้สามารถนำไปใช้เป็นลวดลายประดับบนวัสดุตกแต่งลายผ้า เป็นต้น และเมื่อพัฒนาต่อเป็นงานสามมิติโดยเพิ่มความหนาหลักกลับเป็นรูปทรง สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการตกแต่งภายในพื้นที่ว่างเช่นลวดลายลวดลายผนังที่มีความหนางานผ้าเพดานดังที่สรุปไว้ในตารางที่ 1 เป็นต้น

ตารางที่ 1 ขั้นตอนของกระบวนการสร้างแนวความคิดสำหรับนำกลามาใช้ในงานออกแบบ

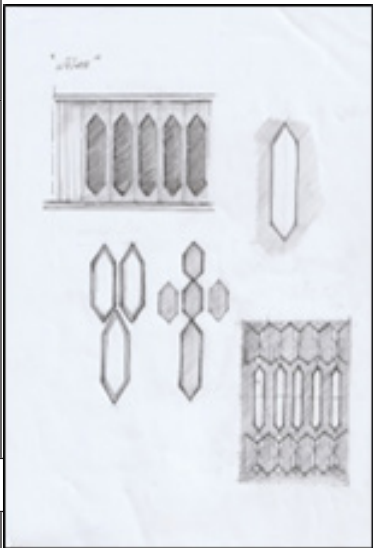
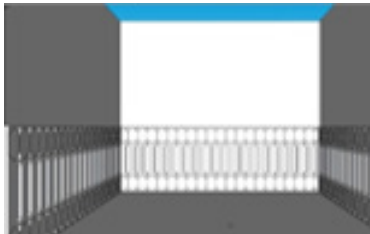
กาแล		
1. สารตั้งต้น	2. การตีความ	3. การพัฒนา
	รูปธรรม - กากบาท - เส้นไขว้ - ไม้ นามธรรม - สูงสุด - สวยงามอ่อนช้อย	
4. ผลลัพธ์		
2 มิติ		3 มิติ
		

4.1.2 ฝาไหลทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของเรือนล้านนา เป็นระนาบของฝาผนัง กั้นขอบเขต ระบายอากาศและปิดบังสายตาได้ โดยเริ่มกระบวนการสร้างแนวความคิดตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

- 1) สารตั้งต้นคือแผ่นฝาไหลจากตัวเรือนฝาไหล
- 2) การตีความอย่างเป็นรูปธรรมของฝาไหลนั้นพบว่า มีช่องว่าง เส้นแนวตั้ง ทำจากไม้ และจากการตีความอย่างเป็นนามธรรมสื่อถึง การทับซ้อน การสลับ การเคลื่อนไหว
- 3) การพัฒนาจากรูปร่างที่มีแนวตั้ง นำมาปรับขนาดเล็กใหญ่และจัดเรียงทำซ้ำ ๆ ทำการทับซ้อนเรียงต่อกันตามลำดับเดิม

4) ผลลัพธ์หรือแนวทางการนำไปใช้ในรูปแบบสองมิติจะเป็นลักษณะลายเส้นเกิดเป็นลวดลายใหม่แต่ยังคงสัมผัสความรู้สึกได้จากงานดั้งเดิมกล่าวคือเส้นตั้งในการเรียงต่อกันเกิดเป็นช่องว่างมีมิติของ การทับซ้อน และการสลับชั้นขึ้นลง งานสองมิตินี้สามารถนำไปใช้เป็นลวดลายประดับบนวัสดุตกแต่ง ลายผ้า ลายกระเบื้อง ลายวอลเปเปอร์และเมื่อเพิ่มมิติให้มีความหนาเป็นลักษณะสามมิติก็สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการตกแต่งพื้นที่ว่างภายในเช่น ลวดลายของฉากรั้ว การฉลุฝ้าเพดาน เป็นต้น

ตารางที่ 2 ขั้นตอนของกระบวนการสร้างแนวความคิดสำหรับนำผ้าไหมมาใช้ในการออกแบบ

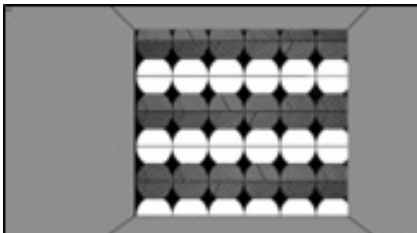
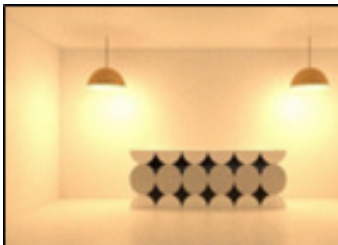
ผ้าไหม		
1. สารตั้งต้น	2. การตีความ	3. การพัฒนา
	รูปธรรม - ช่องว่าง - เส้นตั้ง - ไม้	
	นามธรรม - การทับซ้อน - การสลับ - การเคลื่อนไหว	
4. ผลลัพธ์		
2 มิติ		
		

4.2 อัตลักษณ์ทางหัตถกรรม

4.2.1 **คุข้าว** เป็นเครื่องใช้ในการทำนาสำหรับตีข้าวเปลือกหรือนวดข้าว (สมปอง เพ็งจันทร์, 2544) โดยเริ่มกระบวนการสร้างแนวความคิดตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

- 1) สารตั้งต้นคือ คุข้าวที่มีลักษณะเฉพาะอันเป็นเอกลักษณ์
- 2) นำมาตีความอย่างเป็นรูปธรรมจะมีลักษณะกลมคล้ายชามขนาดใหญ่ มีลวดลายของเครื่องจักสาน สีเส้นและวัสดุเป็นธรรมชาติและการตีความอย่างเป็นนามธรรมสื่อถึงความเป็นพื้นบ้าน การล้อมวง มีความเรียบง่าย
- 3) ขั้นตอนการพัฒนานั้นเมื่อพิจารณาจากรูปร่างรูปทรง ลวดลายเครื่องจักสาน ทำการลดทอนรายละเอียดออกจากกันในมุมมองภาพรูปร่างภายนอกเมื่อนำมาเรียง ทำซ้ำต่อกัน พลิกลงมาต่อกัน นำเส้นสายมาเรียงจัดระเบียบให้เกิดเป็นลวดลายใหม่มีพื้นที่ว่างเกิดขึ้นจากการเรียงต่อกัน นำเส้นสาย มาเรียงจัดระเบียบ เกิดเป็นลวดลายใหม่ มีพื้นที่ว่างที่เกิดขึ้นจากการเรียงต่อกัน ทำให้มิติของลวดลายขึ้นในระนาบของคุข้าวแบบเดิมอยู่
- 4) ผลลัพธ์หรือแนวทางการนำไปใช้เกิดเป็นชิ้นงานลักษณะสองมิติ งานลายเส้น ลวดลายใหม่ โดยสัมผัสรับรู้ได้จากทิศทางการวางกล่าวคือ มองจากรูปร่างภายนอกและการใช้เส้นสายลายตั้งนอน สลับกันของลวดลายงานจักสาน งานแบบสองมิตินี้สามารถนำไปใช้เป็นลวดลายประดับตกแต่งและเมื่อทำการพัฒนาเป็นงานสามมิติที่มีความหนาหรือปรับให้เกิดเป็นรูปทรงสามารถประยุกต์ใช้ได้กับงานตกแต่งภายในพื้นที่ว่าง (Interior space) เช่น โคมไฟ ลูกกรง งานฉากกั้น งานประติมากรรมขนาดประดับผนัง เป็นต้น

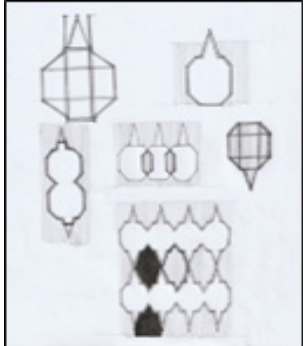
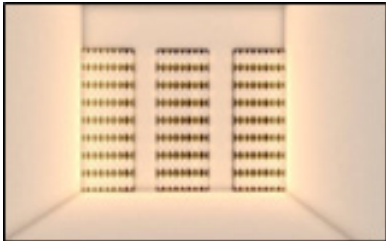
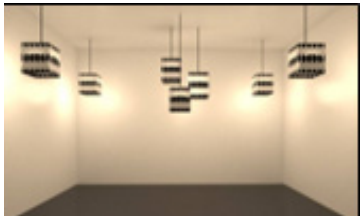
ตารางที่ 3 ขั้นตอนของกระบวนการสร้างแนวความคิดสำหรับนำคุข้าวมาใช้ในการออกแบบ

คุข้าว		
1. สารตั้งต้น	2. การตีความ	3. การพัฒนา
	รูปธรรม - กลม,ใหญ่ ทรงชาม - ลวดลายจักสาน - วัสดุธรรมชาติ นามธรรม - การทับซ้อน - การสลับ - การเคลื่อนไหว	
4. ผลลัพธ์		
2 มิติ		3 มิติ
		

4.2.2 โคมล้านนา ทำหน้าที่เป็นเครื่องแสดงการสักการบูชาในงานพิธีสำหรับประดับตกแต่ง (ธีรบุญมิตร์ โนมชัย, 2564) โดยเริ่มกระบวนการสร้างแนวความคิดตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

- 1) สารตั้งต้นคือโคมล้านนาที่ใช้ในงานพิธีต่าง ๆ และสามารถส่องสว่างนำทางได้
- 2) เมื่อนำมาตีความอย่างเป็นรูปธรรมพบว่ามีลักษณะเป็นแนวตั้ง มีสี่เหลี่ยม และทำจากวัสดุไม้ไผ่ตามธรรมชาติ และเมื่อตีความอย่างเป็นนามธรรมจะรู้สึกถึงความศรัทธา การรวมตัว
- 3) ขั้นตอนการพัฒนานั้นเมื่อพิจารณาจากรูปร่างภายนอกที่อยู่ในแนวตั้ง นำมาทำการเรียงต่อกัน ทำซ้ำ และทับซ้อน ลดทอนรายละเอียดที่ปิดทับ ทำการพลิกสะท้อน จะเกิดพื้นที่ว่างจากการเรียงต่อกันและทำให้เกิดเป็นมิติของรูปร่างใหม่ขึ้น
- 4) ผลลัพธ์ที่ได้เกิดเป็นงานในลักษณะสองมิติเป็นลักษณะลายเส้น ลวดลายใหม่ โดยยังสามารถสัมผัสรับรู้ได้ถึงเค้าโครงเดิมของโคมล้านนาเห็นได้จากเส้นแนวตั้ง การเรียงต่อกันของรูปร่างที่พัฒนาเกิดเป็นรูปร่างใหม่เปรียบเสมือนการรวมตัว งานสองมิตินี้สามารถนำไปใช้เป็นงานกราฟิกจำพวกงานลวดลายลงบนวัสดุตกแต่ง เช่น ลายผ้า ลายพรม และสามมิติโดยเพิ่มความลึก ความหนา สามารถนำไปใช้ในแนวทางการตกแต่งพื้นที่ว่างภายใน เช่น แผงฉากกั้น งานตกแต่งผนัง งานโคมไฟ เป็นต้น

ตารางที่ 4 ขั้นตอนของกระบวนการสร้างแนวความคิดสำหรับนำโคมล้านนามาใช้ในงานออกแบบ

คู่ขาว		
1. สารตั้งต้น	2. การตีความ	3. การพัฒนา
	รูปธรรม - แนวตั้ง - สี่เหลี่ยม - ไม้ไผ่ นามธรรม - ศรัทธา - การรวมตัว - เครื่องหมาย - สัญลักษณ์	
4. ผลลัพธ์		
2 มิติ		3 มิติ
		

5. สรุปรูปแบบกระบวนการสร้างแนวความคิดในงานออกแบบ

การกำหนดกระบวนการสร้างแนวความคิดในงานออกแบบจากอัตลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรม และเหตุการณ์ของภาคเหนือมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดเป็นแนวทางในการทำงานออกแบบสำหรับผู้ทำงานในสายงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ที่กำลังศึกษาในสายงานออกแบบด้วยทั้งนี้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในงานสถาปัตยกรรม งานออกแบบ งานทัศนศิลป์ ฯลฯ ล้วนมีพื้นฐานเดียวกันในถึงหลักการองค์ประกอบศิลป์ ต่างกันที่วัตถุประสงค์ในด้านสุนทรียศาสตร์กับประโยชน์การใช้สอย ในปัจจุบันงานออกแบบงานสถาปัตยกรรมส่วนมากมีรูปแบบสมัยใหม่ซึ่งเป็นไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป หากแต่ในการทำงานของงานเหล่านี้ต้องมีกระบวนการสร้างแนวความคิดเช่นเดียวกันโดยมีกรอบความคิดเรียงลำดับไปจากการเริ่มค้นหาข้อมูล กำหนดโจทย์เริ่มต้นเพื่อนำมาพิจารณาความเด่นชัดความน่าสนใจ จากนั้นทำการคัดเลือกคัดสรรจนนำไปสู่กระบวนการที่เป็นลำดับขั้นตอนคือ 1. ค้นหาสิ่งที่จะนำมาใช้เป็นสารตั้งต้น 2. ทำการตีความโดยมีแนวทางตีความจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมอันเกิดจากรูปลักษณ์ ได้แก่ รูปร่างรูปทรงลวดลายสีสันทัน พิจารณารูปลักษณ์ที่เด่นชัดที่สุดของสารตั้งต้นนั้น ๆ การตีความจากนามธรรม ได้แก่ ความรู้สึกที่รับรู้ได้จากสารตั้งต้นไม่ว่าจะเป็นความนิ่งเคลื่อนไหวศรัทธาหรือเป็นศูนย์กลาง 3. ทำการพัฒนาโดยผ่านวิธีการตามที่ได้วิจัยได้อธิบายผ่านการทำซ้ำ การสะท้อนภาพ การทับซ้อน การพลิกกลับ ทำให้หลังจากขั้นตอนการพัฒนาในขั้นตอนสุดท้ายหรือขั้นตอนที่ 4. จะได้ผลลัพธ์เป็นงานสองมิติในลักษณะงานที่เป็นกราฟฟิกลวดลายผู้ที่ทำการออกแบบสามารถหยิบยืมผลที่ได้จากกระบวนการนี้ไปใช้ในงานออกแบบต่าง ๆ ได้เช่น ลวดลายบนผืนผ้า ลวดลายของวัสดุปูพื้น ผนัง ลวดลายบนชิ้นงานของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และหลังจากทำการเพิ่มมิติของการพัฒนาต่อไปให้เกิดความลึกจนกลายเป็นงานสามมิติสามารถนำไปใช้ในรูปแบบชิ้นงานผลิตภัณฑ์ งานส่วนตกแต่งภายในพื้นที่ (interior space) ผนัง ฝ้าเพดานฉากกั้น นอกจากนี้การพิจารณานำไปใช้ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับแนวความคิดหลักของงานนั้นรวมถึงภาพรวม (mood and tone) ในอารมณ์ของงานด้วย เหตุนี้กระบวนการสร้างแนวความคิดเพื่อนำเข้าสู่การออกแบบจะทำให้ได้ผลลัพธ์จากการผ่านการสร้างกระบวนการที่เป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน ก่อเกิดแนวคิดทางการออกแบบสำหรับนำไปประยุกต์ใช้งานได้จริงในรูปแบบต่าง ๆ เกิดเป็นชิ้นงาน ผลงาน ผลิตภัณฑ์ ได้ในที่สุด

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมยุทธโยธาทหารบก บรรณาธิการ. (2514). เรือนไทยโบราณทางภาคเหนือ เรือนไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมยุทธโยธาทหารบกหน้า.
- ไกรศรี นิมมานเหมินท์. (2521). เรือนแบบล้านนาไทย, ศิลปะล้านนาไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- เฉลิมยว ปิยะชน. (2537). เรือนกาแล (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่ : สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ญาดาวิมินทร์ พิษทองกลาง. (2560). โคมล้านนา : รูปแบบการผลิตแบบดั้งเดิมและประยุกต์สมัยใหม่เชิงพาณิชย์. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 43(2)
- เนตรชนก แดงทับทิม. (2564). ตุง:ความเป็นมงคลและอวมงคลความหมายที่ทับซ้อน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. หน้า 163-177.
- เบญจพล สิทธิประณีต. (2549). ตุง.เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2532). พจนานุกรมหัตถกรรมและอุตสาหกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2541). พจนานุกรมหัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: ศูนย์เสริมปัญญาไทย.
- เสนอ นิลเดช. (2521). เรือนไทยโบราณทางภาคเหนือ. ศิลปะล้านนาไทย. ที่ระลึกในงานฌาปนกิจ นายจารึก พงศ์พิพัฒน์ นางทิพย์ พงศ์พิพัฒน์ ณ วัดเทพศิรินทร์ กรุงเทพฯ.
- สมปอง เพ็งจันทร์. (2544). มองภูมิปัญญาพื้นบ้านผ่านคหีข้าวของชาวเชียงใหม่. เมืองโบราณ, 27(1), 25-38.
- Schulze, F. & Windhorst, E. (2012). Mies Van Der Rohe: A Critical Biography, New and Revised Edition. Chicago and London: The University of Chicago Press.

ออนไลน์

- ธีรบุลย์ มิตรมโนชัย. (2564). วัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาวล้านนาไทย เรื่อง โคมล้านนา. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.finearts.go.th/chiangmailibrary/view/28292-องค์ความรู้_วัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาวล้านนาไทย เรื่อง โคมล้านนา [สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2565].
- นิคม พรหมเทพย์. (2562). ตาเหลว [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.archives.mju.ac.th/web/?p=1129> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2565].
- โคมล้านนา มรดกของชาวเหนือ. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://lampssky.com/โคมล้านนา-มรดกของชาวเหนือ> [สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2564].
- สนธิ สมักรการ. (2520). คนภาคเหนือ. [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.thaifolk.com/doc/northen.htm> [สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2564].
- สนั่น รัตนะ. (2546). ลายคำล้านนา. [ออนไลน์]. ได้จาก <http://cfa.bpi.ac.th/sub5-2.html> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2565].